

<https://doi.org/10.31891/2415-7929-2023-28-1>

УДК 811.161.2:001.4

СТАЦІЮК Р. В.

Національна академія Служби безпеки України

ОСНОВНІ ТРУДНОЩІ ДЕФІНІЦІЇ СПЕЦІАЛЬНОЇ ТА ПРОФЕСІЙНОЇ ЛЕКСИКИ, ТЕРМІНОЛОГІЇ

Стаття присвячена дослідженню основних труднощів дефініції спеціальної, професійної лексики та термінології. У результаті опрацювання значного масиву як лінгвістичних доробків, так і публікацій, написаних вітчизняними мистецтвознавцями встановлено, що коли йдеться про лексику певної сфери або термінологію, то дослідники стикаються як із загальнотеоретичними, так і з конкретно-галузевими дефініційними труднощами. Окрім того, бракує теоретичного обґрунтування й послідовності наявним перелікам критеріїв диференціації термінологічної і загальноновживаної лексики. На розроблення термінознавчих дефініцій помітно впливає той факт, що термінознавство має, поряд із дескриптивними аспектами, також помітні прескриптивні (нормативні) компоненти, пов'язані з розвитком як наукової теорії, так і практики.

У результаті здійсненого критичного аналізу квантитативних параметрів та критеріїв диференціації термінів, загальноновживаної лексики, спеціальної лексики та професіоналізмів, з'ясовано, що більшість мовознавців узагалі не розрізняють поняття термінологічної та спеціальної лексики, розглядаючи їх як синоніми. Що ж стосується розмежування термінологічної та загальноновживаної лексики, то воно базується на низці релевантних ознак терміна, які, на думку лінгвістів, відрізняють його від нетерміна. Однак науковці не враховують той факт, що термін – це динамічний елемент, який функціонує в живій мові та постійно піддається зміні, а отже, такі критерії, як: однозначність, системність та спеціальна сфера застосування не є достатніми для диференціації термінологічної та загальнонародної лексики.

Ключові слова: термін, термінологія, загальноновживана лексика, спеціальна лексика, професіоналізми.

STATSYUK R. V.

National Academy of Security Service of Ukraine

MAIN DIFFICULTIES CONCERNING DEFINITIONS OF SPECIAL AND PROFESSIONAL VOCABULARY, TERMINOLOGY

The article examines the research of the main difficulties concerning definitions of special and professional vocabulary and terminology. After processing a significant array of both linguistic works and publications written by national art historians, establishing that when it comes to the vocabulary of a certain field or terminology, researchers are faced with both general theoretical and branch-specific definitional difficulties. In addition, the existing lists of criteria for differentiation of terminological and commonly used vocabulary lack theoretical justification and consistency. Significant influence on the terminological definitions is the fact that terminology has, along with descriptive aspects, also significant prescriptive (normative) components related to the development of both scientific theory and practice.

In conclusion, of a critical analysis of the quantitative parameters and criteria for the differentiation of terms, commonly used vocabulary, special vocabulary and professionalisms, the fact unraveled that most linguists do not distinguish the concepts of terminological and special vocabulary at all, considering them as synonyms. As for the distinction between terminological and commonly used vocabulary, it is based on a number of relevant features of the term, which, according to linguists, distinguish it from a non-term. However, scientists do not consider the fact that a term is a dynamic element that functions in a living language and is constantly subject to changes, and therefore, such criteria as: unambiguity, stability, and a special scope of application are not sufficient for the differentiation of terminological and national vocabulary.

Keywords: term, terminology, commonly used vocabulary, special vocabulary, professionalisms.

Постановка проблеми у загальному вигляді та її зв'язок із важливими науковими чи практичними завданнями

Проблеми термінознавства як науки, що вивчає спеціальну лексику традиційно посідають провідне місце у лінгвістиці. Як показує опрацювання теоретичної літератури, у сфері вивчення спеціальної / професійної лексики / термінології немає однастайності, зберігаються розбіжності поглядів не тільки в теоретичних положеннях та методологічних підходах, а й у визначеннях найважливіших понять лінгвістичної галузі. Відсутність чітких критеріїв розмежування термінів від загальноновживаної лексики та професіоналізмів викликає безліч дискусій серед науковців. Насамперед це обумовлено тим, що більшість лінгвістів досліджують «ідеальний» термін та приписують ознаки, невластиві йому. Очевидно, що формулювання відмінностей між загальноновживаною, термінологічною та професійною лексикою потребують значно більшої точності та об'єктивної критеріальності.

Аналіз досліджень та публікацій

Теоретико-методологічним підґрунтям нашого дослідження слугували праці видатних вітчизняних лінгвістів, а саме: Т. Р. Кияка [2], О. Д. Пономарева [4], О. О. Романової [5] та О. В. Слюсаренко [8]. Для більш детального аналізу труднощів, що виникають при дефініції спеціальної, професійної лексики і термінології також були розглянуті публікації мистецтвознавців О. Омеляна [3], М. Селівачова [7], Ю. Смоля [9], О. Сом-

Сердюкової [10], Л. Хом'як [11], В. Цитовича [12] та М. Юр [13], які відображають їхній фаховий погляд на співвідношення вищезазначених понять і номенів.

Формулювання цілей статті

Мета статті полягає не лише у визначенні основних труднощів дефініції спеціальної, професійної лексики та термінології, а також у напрацюванні методичних рекомендацій щодо їх подолання.

Виклад основного матеріалу

Розпочинаючи будь-яке наукове дослідження, слід у першу чергу зосередитися на **дефініціях**, котрі становлять інструментарій опрацювання як теоретико-методологічної, так і конкретномовно-практичної інформації в обраному напрямку роботи. Як відомо, кожне поняття може дістати визначення або через свою внутрішню структуру (набір конститутивних ознак), або через відмежування від сусідніх понять. Ув ідеалі варто, на наш погляд, розробляти таке визначення, яке враховує обидва підходи.

Відзначають, що *фахові мови (спеціальні мови, технолекти)* «до певної міри» протиставлені *загальнонавчальній мові*. «У той час, як *наука про фахові мови* має на меті дослідження власне мови певної сфери науки й техніки, предметом дослідження *термінознавства* є не мова як така, а саме термін як єдність поняття і назви. Таким чином, термінознавство включає і понятійну сферу певної фахової галузі». Фахова мова не обмежується професійною лексикою, а становить сукупність усіх мовних засобів, якими користуються у «професійно замкнутій сфері комунікації» [2, с. 104, виділено нами]. Отже, і термінознавство, і вивчення професійної лексики можна вважати частиною досліджень у сфері фахової мови. Однак питання і дискусію може викликати визначення «професійно замкнутої» сфери комунікації, оскільки критерії визначення міри такої замкнутості залишаються не зовсім ясними.

Лексику *фахового тексту* поділяють на чотири групи:

- 1) *терміни певної галузі*, які мають власну дефініцію;
- 2) *міжгалузеві загальнонаукові термінологічні одиниці* (зокрема й терміни суміжних наук);
- 3) *напівтерміни* або *професіоналізми*, зокрема *номенклатури* – «щоправда професіоналізми, як правило, можуть тлумачитися, на протигагу номенклатурним одиницям»;
- 4) *професійні жаргонізми*, які «не претендують на точність та однозначність, мають великий рівень образності та емотивно забарвлене значення» [2, с. 104].

Тут бачимо опозиції а) термінів певної галузі і міжгалузевих (зокрема, із суміжних наук) термінів, б) професійних лексем із емоційною конотацією та без такої. Натомість дві наступні опозиції, а саме в) професіоналізми, що мають тлумачення, і номени, які тлумачення не мають, та г) точні і «неточні» лексеми професійної сфери, видаються неоднозначними та дискусійними. Адже, наскільки можна судити з побутового та лінгвістичного досвіду, витлумачити можна будь-яку лексему; професійний жаргонізм, попри його образність та емоційність, позначає певний об'єкт не менш точно, ніж термін (очевидно, уявлення про неточність професійних жаргонізмів породжене нерідким уживанням **замість** них загальних сленгових лексем).

У нетрадиційній класифікації стилів (загальний комунікативний, професійний практичний, науково-теоретичний, естетичний) фахові мови репрезентовані двома стилями – професійно-практичним та науково-теоретичним. Фахові тексти розрізняються на текстовому й термінологічному рівнях [2, с. 105].

Оскільки позначуване терміном поняття належить до окремої галузі знання, термін виступає елементом фіксованої підмови й застосовується тільки в межах цієї підмови. Терміни є засобом **закріплення результатів пізнання та відкриття нового знання** [5, с. 57]. Як бачимо, терміни виступають важливими елементами **когнітивної** діяльності, й у цьому аспекті їх характеристики близькі до характеристики **концептів**. Теза про те, що невпорядкована терміносистема гальмує розвиток науки [5, с. 59], указує саме на когнітивний аспект, але вади терміносистеми можуть гальмувати і практику, тобто стосуватися прагматичного аспекту.

Релевантною ознакою терміна, що відрізняє його від нетерміна, є «більш суворе можливість санкціонувати його, упорядковуючи термінолексику сучасної літературної мови» [5, с. 57]. Однак і цю ознаку слід визнати нечіткою й неналежною специфічно лише до термінолексики: адже вся лексика літературної мови, як і загалом літературна мова, за своїм визначенням є впорядкованою, нормованою, регламентованою. Лексика літературної мови є об'єктом прескриптивної лінгвістики (теоретичні засади та методологічні принципи якої детально розроблені в працях Г.М. Яворської, Г.П. Мацюк) так само, як і термінолексика.

Уживають поняття *спеціальної, спеціалізованої та термінологічної лексики* (як синоніми), підкреслюючи нестабільність межі названого лексичного пласту і загальнонавчальної лексики, яку перший поповнює. Відзначено, що спеціальною лексикою називають або сукупність термінів і професіоналізмів (тотожних професійним жаргонізмам), або лише терміни. Рисами професіоналізмів вважають 1) нечітку диференціацію від термінів, 2) можливість невідповідності нормам літературної мови, «неофіційність», 3) експресивне забарвлення [8, с. 183]. Парадоксальним слід визнати положення про те, що «слова-професіоналізми розпізнають за тими ж ознаками, що й терміноодиниці, але з підкресленням їхньої невідповідності тим основним критеріям, що їх висувують до термінів»; не менш дискусійним є твердження

про те, що професіоналізми «не становлять системи» – адже її становить і жаргонно-сленгова мова [8, с. 183]. Методологічно цінною й водночас дискусійною слід визнати тезу Т.Р. Кияка про те, що «не можна знайти істотної різниці ні у формі, ні у змісті між словами загальної лексики та словом термінологічної лексики» [8, с. 184] – це означає або органічну належність термінологічної лексики до лексичної системи мови, або, більше, безпідставність виділення термінології з загальноновживаної лексики.

Під назвою спеціальної лексики, протиставленої загальноновживаній лексиці, об'єднують три лексичні субсистеми – термінологічну лексику, професійну лексику та «номенклатурні знаки», однак у черговий раз підкреслено, що «межі груп спеціальної лексики хисткі й невиразні, причому переходи мовних одиниць з однієї групи до іншої малопомітні» [1, с. 151] – останнє промовисто засвідчує нечіткість критеріїв та результатів класифікації.

З огляду на очевидну вимогу послідовності й однокритеріальності будь-якої класифікації, ще більш дивно видається така класифікаційна теза: «Професійна лексика... належить до периферії термінологічної системи на відміну від термінів, що належать до її центру» [1, с. 151]. Отже, щойно (на цій самій сторінці) було сказано про термінологічну і професійну лексику як дві окремі групи у складі спеціальної лексики, а тепер ідеться про те, що професійна лексика – частина термінологічної, але периферійна. Запропоноване тут саме визначення третьої групи спеціальної лексики – *номенив* – перебуває взагалі поза застосовуваними до двох інших лексичних субсистем критеріями (офіційність, писемний характер термінів – неофіційність, усний характер професіоналізмів): «Номени – це символічні умовні назви словесно-буквеної чи цифрової структури і характеризуються смисловою вторинністю» [1, с. 151–152] (синтаксично деформоване речення процитоване нами відповідно до оригіналу). Пор. ще таке класифікаційне твердження: «в художній літературі широко використовується спеціальна лексика, зокрема, архаїчна, терміни, професіоналізми, рідше номени» [1, с. 157] – але ж і терміни, і професійні жаргонізми («професіоналізми»), і «номени» можуть виступати і архаїзмами, і неологізмами, і діалектизмами. Ясно, що виділення цих груп, усупереч вимогам до критеріїв класифікації, здійснено за різними основами.

Звертають увагу на **двоїстість** терміна («діалектичну подвійність загальнономовного та специфічного») – він, з одного боку, належить до лексичної системи літературної мови, а, з другого, є знаком, що за своєю природою наближається до елементів штучних семіотичних систем. Через те одні дослідники розглядають термінологію як **специфічний** шар (підсистему) літературної лексики, а інші виводять її за межі літературної мови так само, як і діалекти, просторіччя, де «діють особливі мовні норми». Термін підпорядковується і термінологічним законам, і законам мови в цілому, оскільки він – і знак спеціальної системи, і одиниця лексичного складу певної мови. Термінологія поєднує **стабільність** як властивість знакової системи і **варіативність** як рису лексики «загальнолітературної» мови [5, с. 55–56]. Інші риси термінолексики – легкість проникнення чужомовних запозичень і штучне створення термінів [5, с. 57], що явно відрізняє систему термінів від системи загальноновживаних лексем літературної мови.

Згідно з позицією О.Д. Пономарева, основні сфери застосування термінологічної лексики – офіційно-діловий та науковий стилі [4, с. 91, 93], з чим погоджуються й інші дослідники [5, с. 56]. Однак цю тезу вважаємо високодискусійною: адже конфесійний стиль іще більшою мірою (зокрема, через секуляризацію освіти), ніж науковий, є термінологізованим, «вузькофаховим» і «закритим». Окрім того, спеціальну лексику використовують і в текстах художнього стилю (див., наприклад: [1, с. 150]), а також, природно, й публіцистичного (стилю засобів масової інформації). Не є винятком і розмовно-побутовий стиль (усне просторіччя), у межах якого і функціонують ті професійні жаргонізми (жаргонізми-професіоналізми), які нерідко неточно називають просто «професіоналізмами». «Сфера вживання спеціальної лексики досить широка – від наукового стилю до художнього та розмовно-побутового» [1, с. 152].

Використовують також поняття *термінологізація* (перехід лексичної одиниці з загальноновживаної лексики, зі стану нетерміна до термінології, що характеризує «значну частину термінів») та *термінологічність* («різний рівень термінологізації лексичних одиниць») [5, с. 56], останнє вказує на наявність або принаймні на потребу **квантитативних** параметрів та критеріїв. Термінологізацію слід визначити частиною комплексних процесів *інтелектуалізації* мови.

Головними критеріями диференціації терміна і загальноновживаного слова вважають: а) зв'язок із науковим поняттям; б) високий рівень абстрагування; в) логічний зв'язок із значеннями інших термінів у межах певної системи; г) зв'язок із певною науковою або професійною діяльністю [5, с. 57].

У практиці української лексикології спостерігаємо брак чіткої диференціації *термінології* і *спеціальної лексики*. Так, мистецтвознавець М. Селівачов називає свою публікацію «Словник спеціальної лексики українського народного лозоплетіння», тоді як у першому ж реченні сказано, що «Протягом 1970–90-х рр. нами було зібрано кількості *термінологічних лексем* у різних регіонах України», а в другому реченні сказано, що «з'явилася можливість охарактеризувати *спеціальну лексику* даного традиційного ремесла...» [7, с. 157, виділено нами] – ясно, що тут номени *термінологія* і *спеціальна лексика* вживано як синоніми.

Праця О. Омеляна «Неопубліковані польові матеріали з *народної термінології* деревообробництва» містить перше речення, де згадані «багатство та регіональна й локальна варіативність української *спеціальної лексики*...», а в другому реченні згадано картотеку з «кількох тисяч *термінологічних лексем*» як основу розглядаваної публікації [3, с. 175, виділено нами].

Дослідження О. Сом-Сердюкової «Термінологічний словник склярства» починається з речення: «Даний словник (94 позиції) упорядкований на підставі основних *термінів*, що вживаються у *спеціальній фаховій лексикі* скловиробництва» [10, с. 189, виділено нами].

Певні ознаки диференціації досліджуваних номенів спостерігаємо у статті Л. Хом'як «Матеріали до словника *народної каменярської термінології* Західної України», де в другому реченні зазначено: «Серед наведених тут найменувань – як *вузькоспеціальна термінологія*, що склалася у середовищі каменярів, так і *загальнопоширена лексика* на означення кам'яних виробів, особливостей їх побутування». Далі йдеться про свідчення «варіативного багатства *спеціальної лексики* українського народного ремісництва». Однак нижче номени «спеціальна лексика традиційного каменеобробництва» і «народна термінологія кожного зокрема каменярського центру» вживано, наскільки можна судити з контексту, практично як синоніми [11, с. 198].

У статті М. Юр «*Спеціальна лексика* українського скринництва» йдеться про «терміни», зокрема, такі, що є «вторинними значеннями загальноновживаних слів», а також про «слова місцевого вжитку, що здебільшого не фіксувались у словниках» – діалектизми [13, с. 216].

Ю. Смолій так окреслює співвідношення питань галузі знань і термінології: «Однією з основних проблем галузі сучасного українського *мистецтвознавства*, що досліджує народне декоративне малювання..., є недосконалість *фахової термінології*, тобто, фактично, відсутність єдиної, чіткої, адекватної термінології. Сьогодні вона являє собою своєрідний конгломерат народних і професійних термінів, які часто подаються у довільних, досить приблизних значеннях» [9, с. 89, виділено нами]. Звідси видно а) належність галузевої термінології як об'єкту вивчення не тільки до лінгвістики, а й до відповідної галузі знань, яку описує ця термінологія (така сама позиція на матеріалі іншої царини знань: [12, с. 133]); б) певне протиставлення «народних» і «професійних» термінів (та сама концепція в назві статті дослідниці, де вживання множини *термінології* засвідчує уявлення про опозицію терміносистем: «Петриківське малювання: народна й мистецтвознавча термінології» [9, с. 89]). Дослідниця також підкреслює, що «місцева народна термінологія, яка використовується науковцями й музейними співробітниками лише фрагментарно, загалом є достатньо повною, розгалуженою й адекватною, щоб чітко і яскраво визначати специфіку художнього феномена як у загальних поняттях, так і в окремих нюансах» [9, с. 89]. Тут бачимо теоретико-методологічне положення про **цілісність і повноту народної термінології**.

Спеціальну лексику визначають як таку, що обслуговує «професійну сферу спілкування фахівців» [6, с. 42]. Спеціальну лексику а) протиставляють загальноновживаній лексиці, б) уважають позначенням наукових понять за допомогою стійких відтворюваних елементів у системі спеціального знання, в) ідентифікують як лексичний шар, свідомо регульований та впорядковуваний [6, с. 43]. Однак третій критерій слід уважати дискусійним: літературна мова в цілому та її лексичний рівень зокрема (включно з усіма шарами та групами лексики) є за визначенням унормованою, регульованою, свідомо створюваною. Це повною мірою стосується й української мови, як і будь-якої іншої.

Другий критерій теж видається нечітким: усі елементи мови як системи є так чи інакше стійкими та відтворюваними (за визначенням мови на протизагугу мовленню). Дистинктивним та істотно релевантним для критеріального визначення може видатися терміносполука *наукове поняття*, однак вона сама потребує чіткого й однозначного визначення. Отже, з трьох наведених критеріїв однозначно зрозумілим залишається тільки протиставлення спеціальної лексики загальноновживаній – однак слід узяти до уваги, що, приміром, сленг (як і застаріла та неологічна лексика) також протиставлені лексиці загальноновживаній, а спеціальні (галузеві) сленгосистеми навіть ізоморфні різним системам спеціальної лексики.

Серед інших критеріїв виокремлення спеціальної лексики г) **вторинне** використання лексичних одиниць, значення яких розвивається на основі їх первісного загального використання; д) спеціальне утворення **штучних** позначень, е) **обмеженість** сфери використання; є) неможливістю прямого **перекладу** іншими мовами; ж) неможливістю довільних заміन окремих елементів без узгодження з традицією галузі [6, с. 43]. Наведена група критеріїв також далека від бездоганності й навіть послідовності.

Так, критерій вторинного використання одиниць (пункт г) характеризує не тільки термінологію, а й таку буквально протилежну до неї сферу, як лексика художніх текстів: метафори, метонімії та інші тропи за самим своїм визначенням (*троп* з давньогрецької – «поворот») є вторинними за семантикою та використанням. Що стосується штучності позначень (пункт д), то, як відомо, будь-яка літературна мова за визначенням є штучною; знов-таки, у протилежній до наукової сфері сфері художніх текстів не бракує прикладів «штучного» творення образних лексем письменниками. З другого боку, навіть такий класичний приклад «штучного» терміна, як газ, є насправді високомотивованим, оскільки створений нідерландським хіміком ван Гельмонтом на основі грецького слова *хаос* (із численних його значень обране значення «невпорядкованість», із яким це слово запозичене новими європейськими мовами) і німецького *Geist* «дух». Зрештою, кожна мова у процесі своєї інтелектуалізації зазнає істотного «штучного» впливу не тільки науковців, а й письменників – тим більшого, чим більшим є творчий потенціал дослідника або митця.

Критерій обмеженості сфери використання (пункт е) стосується далеко не тільки спеціальної лексики: наприклад, «поетизми» так само обмежені щодо можливостей свого вживання в різних текстах. Зрештою, кожний мовний стиль має, поряд із загальномовними ресурсами, також «стилезалежні» ресурси на різних рівнях мови, зокрема й лексичному. Помилковим було би думати, що лексика художнього або

епістолярного стилю не є так само обмеженою у сфері свого використання, як і словник наукового, офіційно-ділового, публіцистичного, конфесійного стилю.

Критерій неможливості прямого перекладу іншими мовами (пункт є) видається не те що непослідовним, а цілком нелогічним і навіть абсурдним. Адже сутність науково-технічної інформації, яку обслуговує спеціальна лексика, саме й полягає у міжнародній природі цих знань і практики. Обмін науковими та технічними досягненнями між різними країнами (яскравий приклад – купівля різних технічних виробів) не міг би відбуватися без абсолютно точного перекладу відповідних описів та інструкцій, зокрема й спеціальних технічних лексем. Спеціальна лексика має бути перекладеною і, як показує міжнародна практика, буває перекладеною якщо не ідеально точно, то якомога ближче до того. З другого боку, саме лексика художньої сфери («поетизми», етнографізми) дуже важко піддається перекладові іншими мовами. Ідеться про важкоперекладну *етноспецифічну* лексику, пов'язану з відмінними й по-своєму унікальними культурними традиціями кожної країни, тоді як спеціальна лексика науково-технічної за критерієм перекладності є протилежною до етноспецифічної лексики.

Так само дивним і констатованим без урахування принципу системності мови в цілому та окремих її рівнів зокрема є критерій (ж) – неможливість довільних заміन окремих елементів спеціальної лексики без узгодження з традицією галузі.

Висновки з даного дослідження і перспективи подальших розвідок у даному напрямі

Отже, як видно із проведеного дослідження, коли йдеться про лексику певної сфери або термінологію, то дослідники стикаються як із загальнотеоретичними, так і з конкретно-галузевими дефініційними труднощами. Найяскравіше це може бути проілюстровано на прикладі традиційного підходу, згідно з яким професійна лексика певної галузі як система складається з підсистеми термінології та підсистеми сленгових лексем у відповідній галузі. Цей підхід не враховує того, що різні галузеві підсистеми професіоналізмів різною мірою співвідносні з загальнонародною мовою. Так, наприклад, по-перше, професійна лексика автомобільної сфери може бути значно щільніше пов'язаною й перетнутою з загальноновживаною лексикою – зважаючи на значно більшу поширеність сфери автотранспорту, зокрема приватного, у наш час порівняно зі сферою музики. По-друге, ситуація може бути відмінною в різні часи: так, у період московської агресії з 2014 р., а особливо в час повномасштабної війни військова лексика значно більшою мірою, ніж у мирний час, увиходить до повсякденного вживання, і, відповідно, спільний сегмент галузевої і загальноновживаної лексики розширюється. Не мовимо вже про те, що сленгова лексика **не належить до сфери літературної мови** й має бути розглядана окремо в системі сленгу, що доповнює літературну мову і певною мірою протиставлений їй. По-третє, бракує теоретичного обґрунтування й послідовності наявним перелікам критеріїв диференціації термінологічної і загальноновживаної лексики. Так, наприклад, **системність**, усупереч традиційному поглядові, не відрізняє галузеву / термінологічну лексику від загальнонародної: системною є і лексика мови в цілому, і кожна її сфера. Наприклад, назви родинних стосунків – явно не термінологічні й водночас яскраво системні. Те саме стосується **однозначності** як критерію термінології: недосконалість такого критерію може бути промовисто показана на тому самому прикладі групи-системи назв родинних стосунків (не враховуємо метафоричних уживань як загальнонародної лексики, зокрема згаданої групи, так і термінології).

Література

1. Бондарчук К.С., Чумаченко О.А. Функції і способи презентації спеціальної лексики в українській художній літературі (на матеріалі романів Павла Загребельного) *Вісник університету імені Альфреда Нобеля. Серія «Філологічні науки»*. 2020. № 2 (20). С. 150–158.
2. Кияк Т.Р. Функції та переклад термінів у фахових текстах *Вісник Житомирського державного університету імені Івана Франка*. 2007. Вип. 32. С. 104–108.
3. Омелян О. Неопубліковані польові матеріали з народної термінології деревообробництва *Проблеми українського термінологічного словникарства в мистецтвознавстві й етнології: Науковий збірник пам'яті Миколи Трохименка*. За ред. М. Селівачова. К.: Редакція вісника «Ант», 2002. С. 175–188.
4. Пономарів О.Д. Стилістика сучасної української літературної мови. Тернопіль, 2000. 248/276 с.
5. Романова О.О. Спеціальна лексика української мови як об'єкт лінгвістичного дослідження: термін і номен *Термінологічний вісник: Зб. наук. пр.* К., 2011. № 1. С. 55–62.
6. Романова О.О. Спеціальна лексика української мови як об'єкт лінгвістичного дослідження: термін і професіоналізм *Термінологічний вісник: Зб. наук. пр.* К.: ІУМ НАНУ, 2013. Вип. 2(2). С. 42–47.
7. Селівачов М. Словник спеціальної лексики українського народного лозоплетіння *Проблеми українського термінологічного словникарства в мистецтвознавстві й етнології: Науковий збірник пам'яті Миколи Трохименка*. За ред. М. Селівачова. К.: Редакція вісника «Ант», 2002. С. 157–174.
8. Слюсаренко О.В. Проблема зв'язку загальноновживаної лексики зі спеціальною *Вісник Запорізького національного університету*. 2017. № 2. С. 180–185.

9. Смолій Ю. Петриківське малювання: народна й мистецтвознавча термінологія *Проблеми українського термінологічного словникарства в мистецтвознавстві й етнології: Науковий збірник пам'яті Миколи Трохименка*. За ред. М. Селівачова. К.: Редакція вісника «Ант», 2002. С. 89–100.
10. Сом-Сердюкова О. Термінологічний словник склярства *Проблеми українського термінологічного словникарства в мистецтвознавстві й етнології: Науковий збірник пам'яті Миколи Трохименка*. За ред. М. Селівачова. К.: Редакція вісника «Ант», 2002. С. 189–197.
11. Хом'як Л. Матеріали до словника народної каменярської термінології Західної України *Проблеми українського термінологічного словникарства в мистецтвознавстві й етнології: Науковий збірник пам'яті Миколи Трохименка*. За ред. М. Селівачова. К.: Редакція вісника «Ант», 2002. С. 198–215.
12. Цитович В. Реставрація пам'яток культури: проект словника загальної термінології *Проблеми українського термінологічного словникарства в мистецтвознавстві й етнології: Науковий збірник пам'яті Миколи Трохименка*. За ред. М. Селівачова. К.: Редакція вісника «Ант», 2002. С. 133–138.
13. Юр М. Спеціальна лексика українського скринництва *Проблеми українського термінологічного словникарства в мистецтвознавстві й етнології: Науковий збірник пам'яті Миколи Трохименка*. За ред. М. Селівачова. К.: Редакція вісника «Ант», 2002. С. 216–223.

References

1. Bondarchuk K.S., Chumachenko O.A. Funkciji i sposoby prezentaciji special'noji leksyky v ukrajinskij khudozhnij literaturi (na materiali romaniv Pavla Zaghebelynogho) *Visnyk universytetu imeni Aljfreda Nobelja. Serija «Filologichni nauky»*. 2020. № 2 (20). S. 150–158.
2. Kyjak T.R. Funkciji ta pereklad terminiv u fakhovykh tekstakh *Visnyk Zhytomirskogho derzhavnogho universytetu imeni Ivana Franka*. 2007. Vyp. 32. S. 104–108.
3. Omeljan O. Neopublikovani poljovi materialy z narodnoji terminologhiji derevoobrobnyctva *Problemy ukrajinskogho terminologhichnogho slovykarstva v mystectvoznnavstvi j etnologhiji: Naukovyj zbirnyk pam'jati Mykoly Trokhymenka*. Za red. M. Selivachova. K.: Redakcija visnyka «Ant», 2002. S. 175–188.
4. Ponomariv O.D. Stylistyka suchasnoji ukrajinskohoji literaturnoji movy. Ternopilj, 2000. 248 s.
5. Romanova O.O. Specialjna leksyka ukrajinskohoji movy jak ob'jekt linghivistychnogho doslidzhennja: termin i nomen *Terminologhichnyj visnyk: Zb. nauk. pr. K.*, 2011. № 1. S. 55–62.
6. Romanova O.O. Specialjna leksyka ukrajinskohoji movy jak ob'jekt linghivistychnogho doslidzhennja: termin i profesionalizm *Terminologhichnyj visnyk: Zb. nauk. pr. K.: IUM NANU*, 2013. Vyp. 2(2). S. 42–47.
7. Selivachov M. Slovyk special'noji leksyky ukrajinskogho narodnogho lozopletinnja *Problemy ukrajinskogho terminologhichnogho slovykarstva v mystectvoznnavstvi j etnologhiji: Naukovyj zbirnyk pam'jati Mykoly Trokhymenka*. Za red. M. Selivachova. K.: Redakcija visnyka «Ant», 2002. S. 157–174.
8. Sljusarenko O.V. Problema zv'jazku zaghal'novzhyvanoji leksyky zi special'noju *Visnyk Zaporiz'kogho nacional'nogho universytetu*. 2017. № 2. S. 180–185.
9. Smolij Ju. Petrykivske maljuvannja: narodna j mystectvoznnavcha terminologhiji *Problemy ukrajinskogho terminologhichnogho slovykarstva v mystectvoznnavstvi j etnologhiji: Naukovyj zbirnyk pam'jati Mykoly Trokhymenka*. Za red. M. Selivachova. K.: Redakcija visnyka «Ant», 2002. S. 89–100.
10. Som-Serdjukova O. Terminologhichnyj slovyk skljarstva *Problemy ukrajinskogho terminologhichnogho slovykarstva v mystectvoznnavstvi j etnologhiji: Naukovyj zbirnyk pam'jati Mykoly Trokhymenka*. Za red. M. Selivachova. K.: Redakcija visnyka «Ant», 2002. S. 189–197.
11. Khom'jak L. Materialy do slovyka narodnoji kamenjarskohoji terminologhiji Zakhidnoji Ukrajiny *Problemy ukrajinskogho terminologhichnogho slovykarstva v mystectvoznnavstvi j etnologhiji: Naukovyj zbirnyk pam'jati Mykoly Trokhymenka*. Za red. M. Selivachova. K.: Redakcija visnyka «Ant», 2002. S. 198–215.
12. Cytovych V. Restavracija pam'jatok kul'tury: proekt slovyka zaghal'noji terminologhiji *Problemy ukrajinskogho terminologhichnogho slovykarstva v mystectvoznnavstvi j etnologhiji: Naukovyj zbirnyk pam'jati Mykoly Trokhymenka*. Za red. M. Selivachova. K.: Redakcija visnyka «Ant», 2002. S. 133–138.
13. Jur M. Specialjna leksyka ukrajinskogho skrynnyctva *Problemy ukrajinskogho terminologhichnogho slovykarstva v mystectvoznnavstvi j etnologhiji: Naukovyj zbirnyk pam'jati Mykoly Trokhymenka*. Za red. M. Selivachova. K.: Redakcija visnyka «Ant», 2002. S. 216–223.